

DOMOVINA

Štev. 26.

V Ljubljani, 30. avgusta 1918.

Leto I.

Počasi dozoreva.

Nečemo biti preroki, vendar pa se ne moremo otresti občutka, kakoršnega imamo, ako stojimo v jeseni sredi sadnega vrta. Nikjer več cvetja. Drevesa zgodnega sadja že počivajo, ali pa padajo od njih najboljši sadovi! Pozna drevesa se pripravljajo, da nam skoraj dozore dobre in trajne plodove. Tudi vojna je zašla nekam na jesenski vrt. Okoliščine, iz katerih bi se dalo sklepati na njen potek, kažejo, da dozoreva in se bliža svojemu koncu.

Orjaške bitke na zapadu, dasi trajajo že mesece, dasi se v njih porablja najbolj dovršeno morilno orodje, ki so ga mogli do danes izumiti največji bistroumneži sveta, so zopet dokazale brezplodnost prelivanja človeške krvi in brezplodnost še nadaljnjega vničevanja ljudskega premoženja in blagostanja. Z nova je doprinešen dokaz, da orožje ni moglo odločiti vojne in da ni bilo moči, ki bi mogla prisiliti eno ali drugo stran k sklepu nasilnega miru. Med tem pa bolj in bolj pridobiva na svoji moči misel, da je mir mogoč, če se doseže sporazum med narodi.

Tudi na Nemškem prodira to naziranje. Spomladi, po sklepu miru na vzhodu, so tamkaj vladajoči krogi še z vso zanesljivostjo računali, da bodo tudi na zapadu v par mesecih vrgli enteto ob tla. Sedaj priznavajo, da junaštvo njihovih čet vsaj tekom letošnjega leta ne more izsiliti miru. Prihodnje leto pa se je ozirati na dejstvo, da bodo Amerikanci izpolnili vrzeli, ki jih napravljala nemška armada v angleških in francoskih vrstah. Čemu torej čakati druge pomladi, čemu na novo brusiti meče, ko je jasno, da tudi drugo leto orožje ne more prinesiti odločitve! Zavedajoč se odgovornosti, da se ne sme vojne brez potrebe zavlačevati, je izpregovoril nemški državni tajnik dr. Solf miroljubne besede, kakoršnih dosedaj še nismo slišali iz ust nemškega državnika. Izjavil se je za popolno samostojnost Belgije, dal je razumeti, da je Nemčija pripravljena razgovarjati se o vzhodni meji in o izpremembah, nastalih po brestlitoskem miru. Solf je nastopil končno proti pobesnelosti vojnih hujšakačev to in onstran strelskih jarkov.

Govor nemškega državnika je napravil tudi na entento ugoden utis. Lord Cecil mu odgovarja sicer, da je mogoče mir doseči le z zmago in le, kadar Nemčija prizna, da je podlegla, vendar pa priznava, da pomenja Solfov govor velik napredek in da je to prvi korak duševnega ozdravljenja. Iz Cecilovega odgovora zveni, da bi bilo mogoče doseči mir, ako bi Nemčija v dejanjih pokazala, da ga hoče.

Solfov govor res še ne prinaša miru, a kaže, da stvari zore in da postajajo ljudje ob koncu vojne vendarle mehkejši in pametnejši. Zlasti pomembne so njegove izjave, ker so bile podane ob času, ko je bil v nemškem glavnem vojnem stanu sestanek našega in nemškega cesarja.

Širša javnost še danes ne ve, kaj je bil v resnici predmet teh posvetovanj. Vse, kar piše časopisje in govore ljudje, je le ugibanje. Med drugimi vestmi poroča dunajski

dnevnik »Fremdenblatt«, nekako glasilo zunanjega ministra Buriana, da je bilo v vojnem stanu sklenjeno nadaljevati vojno, ker sovražniki tako hočejo. V isti sapi pa piše isti list, da sprejema Burian znane štiri točke mirovnega predloga predsednika Wilsona. Naj si bo že kakor hoče, eno je gotovo. V vojnem glavnem stanu niso mogli prezreti vojnega položaja in brezdvomno je bilo tu sklenjeno ali nadaljevati, ali pa končati vojno. Ako je Solf govoril nenavadno miroljubno, je težko misliti, da bi v glavnem stanu skoraj istočasno rožljajal meč za brezobziren boj do nasilne zmage. Zdi se nam torej opravičena domneva, da je vojna tudi v glavnem stanu — dozorevala.

Zanimivo je, da prihajajo zadnji čas tudi iz Švedskega glasovi o mirovnih pogajanjih. Osrednjih državah prijazni švedski listi menijo, da bi bil sedaj ugoden trenotek za mirovna prizadevanja. Take poskuse vidimo sicer v nevtralnih državah že skozi cel čas vojne in dasi nanje ne zidamo dosti, vendar bi to pot te vesti utegnile potrjevati mnenje, da je nastalo nekam globokejše in resnejše razpoloženje za mir. Tem bolj prihajamo do takega zaključka, ako motrimo še razmere v notranjosti naše države.

Na Dunaju se vrše skupni ministrski sveti. Pri številnih in dolgih sejah se sestajajo državniki, ki so na krmilu v tej in v onostranski državni polovici. Posvetovanja so pokrita z debelim plaščem molčečnosti. Nemško časopisje zatrjuje, da so velevažna in za bodočnost države, dinastije in narodov veleodločilna. Kar sicer pride v javnost, so več ali manj prazne besede. In vendar vprašamo, ali je mogoče misliti, da bi se ob tej priliki ne razpravljalo tudi o pripravah za mir?

Značilno je, da so postali zadnje tedne poleg nemško - nacionalnega časopisja redkobesedni in bolj trezni tudi nemško - nacionalni politiki. Nemška socijalna demokracija se pa z velikim trudom peha, da približa našo državo, toli zaželenemu miru. Naglica in živahnost, s katero dela to propagando v časopisju, na shodih in ob vsaki priliki, pojasnjuje kako hitro se bližamo odločitvi.

In mi Slovani? Mirni smo in čakamo, da vojna poplnoza dozori. Že majnika lanskega leta smo zavzeli stališče napram miru, stališče, ki še danes edino pravilno. Ravnotakrat smo tudi povedali za sredstva, ki povedejo državo in narode do miru. Na vse to so šele sedaj prišli nemški socijalisti, nemškinacionalci so pa še kar naprej gluhi in slepi. Med tem se obrača kolo časa, naprej in vojna dozoreva. Mi smo lahko mirni. Čim bolj gre vojna v jesen, tem bolj gre v klasje naša jugoslovanska stvar.

Noben vpliv, bodisi, da bi bil brutalno nasilen ali pa kulturno omiljen, ne more iztrebiti naše narodne duše. Gmotna blaga je mogoče ubiti. Zakaj, niti sami ne moremo preko tega, kar je v nas samih, kar imenujemo svojo narodno duševnost. To spričuje stoletna zgodovina, zatrjuje bodočnost. Posameznik se potuji, a narod se ne more.

Abdritus
(Problemi malega naroda.)

Narodni svet.

O ustanovnem zboru Narodnega sveta v Ljubljani se je izdalo naslednje poročilo:

Ustanovni zbor Narodnega sveta v Ljubljani se je vršil dne 16. in 17. avgusta 1918 v posvetovalnici mestnega magistrata ljubljanskega. Narodni svet se je sestavil iz odposlancev, ki so jih imenovala sledeče organizacije: 1. Vseslovenska ljudska stranka; 2. Jugoslovanska demokratska stranka; 3. Jugoslovanska socijalno-demokratska stranka, ki sicer ne pošlje svojih delegatov kot članov N. S., a se bo delovanja N. S. vendar udeleževala; 4. tržaško politično društvo »Edinost«; 5. »Politično in gospodarsko društvo za Slovence in Hrvate v Istri«; 6. »Katoliško politično in gospodarsko društvo na Koroškem«. Dalmacija sicer ne pristopi formalno k ljubljanskemu N. S., ker bi se vsled prevelikih prometnih težkoč dalmatinskim poslancem ne bilo mogoče udeleževati sej N. S., vendar je poslala svoje delegate k ustanovnemu zboru N. S. Nekateri delegati pa bodo redno prihajali k posvetovanjem N. S. v Ljubljano.

Narodni svet v Ljubljani se smatra kot del vseobsega Jugoslovanskega narodnega odbora, ki se bo v kratkem sešel v Zagrebu.

Na zboru, ki se je vršil 16. in 17. avgusta 1918, je najprej sklicatelj dr. Ant. Korošec opisal splošni politični položaj in razvijal vodilne misli, ki so privedle do ustanovitve Narodnega sveta. (Zaplenjeno.) Predsednikovemu poročilu je sledila temeljita razprava, po kateri se je sprejel pravilnik N. S.

Po tem pravilniku je glavni namen N. S. delo za ujediničenje jugoslovanskega naroda v samostojno državo.

Razen tega je namen N. S.:

- a) obramba in pospeševanje skupnih kulturnih zadev,
- b) obramba in gojitev skupnih gospodarskih koristi ter zavest gospodarske osamosvojitve,
- c) zastopstvo naroda in pospeševanje narodnih koristi na zunaj, dogovorno s parlamentarno delegacijo.

N. S. bo imel nalog sklepati in odločevati o vseh zadevah, ki jih v N. S. zastopani činitelji priznajo za skupne.

Da bo mogel N. S. izvršiti vse to, so se izvolili sledeči odseki:

1. Organizacijski odsek bo pomagal predsedstvu pri organizaciji in bo izdelaval načrt za preuredbo skupne narodne organizacije v sporazumu s strankami. Ta odsek bode organiziral delo, ki ga bodo vršili posamezni okraj in občine.

2. Ustavno-pravni odsek se bo pečal s temelji bodoče ustave in uprave.

3. Odsek za propagando bo pojasnjeval ožji in širši javnosti naše cilje.

4. Odsek za varstvo naših interesov napram obstoječi administraciji. Ta odsek se bo bavil z borbo za enakopravnost našega jezika v šolah, uradih in vsem javnem življenju.

5. Odsek za gospodarsko koncentracijo (osredotočenje) bo zbiral naše gospodarske sile in jih smotreno vodil. Za sedaj bo po-

sežno pažnjo posvečal prehrani onih krajev naše domovine, ki so v tem pogledu potrebni nujne pomoči, obnovi naših, po vojni opustošenih dežel ter vseh vprašanj prehodnega gospodarstva.

6. **Odsek za tujski promet, takozvani »Jugopromet«**, bo skrbel za organizacijo in upravo tujkega prometa, železniških, avtomobilnih in parobrodskih zvez, za propagando lepote našega ozemlja in za pospeševanje trgovskih in prometnih zvez.

7. **Pokrajinski odseki** za Trst, Istro, Gorjsko, Koroško in za Maribor, eventualno s pododsekom za Prekmurce. Vsi ti odseki bodo pripravljali gradivo, da se ugotove slovenske meje. Ti odseki bodo tudi skušali od pomoči prebivalstvu tudi v gospodarskih potrebah.

8. **Finančni odsek** bo skrbel za pokritje izdatkov Narodnega sveta.

Debata je bila živahna, vsi sklepi so se izvršili soglasno. Predsednikom se je izvolil soglasno državni poslanec dr. Ant. Korošec, v predsedstvo pa še sedem članov N. S.

V Ljubljani, 17. avgusta 1918.

Slovan je in bo nepremagljiv, dokler se bode v njegovem srcu oglašalo geslo svobode in enakosti.

Frant. Palacký (1848).

J. D. S.

Tajništvo JDS. se je preselilo iz Sodne ulice v »Narodni dom« L. nadstropje in posluje vsak delavnik dopoldne od 8½ do 12. in popoldne od 3. do 6. ure.

Krajevna organizacija JDS. Vel. Loka na Dolenjskem se je ustanovila pretekli teden s 174 člani. Vzlic manj ugodnemu času in težkim razmeram so uspehi na organizacijskem polju ob dobri volji in primerni gibčnosti naših političnih delavcev po deželi dosegljivi.

Okrožnice JDS. se razpošiljajo vsaki krajevni organizaciji v dveh izvodih. En izvod je namenjen za arhiv, drugi pa za odbor in odboroze seje. Okrožnice naj tvorijo ožjo vez med strankinim vodstvom in odbori krajevnih organizacij (pol. društev). Vsebinsko okrožnic podobno proučite in črpajte iz nje navodila in pobude za delovanje v svojem kraju in okolišu. Zadnji okrožnici je bila priložena brošura A. Stebi: Demokratizem in ženstvo, ki naj jo naši člani(-ice) čitajo, odbor pa naj iz nje črpa snov za jesenska in zimska predavanja, da seznani širše občinstvo, zlasti pa naše ženske kroge z novimi težnjami našega dodernega demokratičnega ženstva.

Članstvo in delo. Čim več članov (ic), tem bolje. Kakovost pol. organizacije je pa odvisna v prvi vrsti od dela, ki je namenjeno notranjemu delu v organizaciji, vzgoji in šoli svojega članstva v smislu napredka, socialnih in demokratičnih idej, narodovih ciljev. Zato osobito poudarjamo kakovost organizacije. Politično šolanje mora iti tako daleč, da vsak naš pripadnik z iskreno notranjo prepričanostjo lahko reče o sebi, da je socialno pravičen, da hoče socialno pravično ravnati, da je demokrat in prepričan Jugoslovan. Ta gesla mora vsakdo znati v sebi utemeljiti in znati, dati jasnega odgovora na vprašanje, zakaj socialno čutiš, zakaj si demokrat in Jugoslovan. Kjer notranje delo po naših pol. organizacijah nima te smeri, je znamenje, da odbor površno pojmuje svojo vodstveno nalogo, ker gleda samo na količino, število organiziranih duš, premajhno važnost pa polaga na kakovost politično organiziranih duš. Zato moramo pravilno ceniti takozvano drobno delo v sestankih, razgovorih, predavanjih, izletih, snovanju knjižnic itd. Poleg gmotnosti je treba narodu za boljše bodočnost jasnosti in vznešenosti v misli, globine in navdušenja v srcu!

P.

Lloyd George.

(Lojd Žorž.)

V knjigi »Angleški državniki« piše Nemec Sil - Vara o Lloyd Georgu sledeče:

Bogve, če je ta ubogi kmečki otrok mislil na čast in slavo, ki ga je čakala, ko je prvokrat prišel v angleško poslansko zbornico: Ta otrok, ki je pred devetnajstimi leti še bos letal po ulicah svoje rodne vasice: je - li slutil, da bo čez toliko in toliko let angleški minister?!

Niti v povestih angleških ne beremo nikjer o kaki tako nenavadni poti, kakor jo je prehodil Lloyd George v javnem življenju. Saj je bil tako reven, da ni mogel v Londonu izvrševati svojega advokatskega poklica samo zato ne, ker mu je manjkalo denarja, da bi si kupil črno obleko. Brez nje ni namreč smel v sodno dvorano. Njegova vzgoja je bila brez cilja, vse znanje si je pridobil v od Boga zapuščenih domači vasi in pozneje pri svojem stricu čevljarju. Nihče se ni potegoval zanj, nobena ugledna družina mu ni pripravljala poti. Njegov oče je bil učitelj, vsi njegovi predniki pa večidel kmetje. Po očetovi smrti ga je vzel stric k sebi, ki je hotel, da postane mali deček duhovnik. Vsled pomanjkanja denarja se je moral oprijeti drugega poklica, in tako postal advokat. Kot tak je prišel sedemindvajset let star - prvič v poslansko zbornico. Vsa njegova mladost je pustila v njem sled strogo demokratičnega mišljenja in kot tak je pričel svoje delovanje. Čutil je lakoto na svojem lastnem telesu, pomanjkanja so ga naučile družinske razmere - in to je bil temelj cele bodočnosti tega častihlepnega, bistroumnega mladeniča.

V poslanski zbornici je dva meseca molčal in proučeval razmere in moč. Potem, po dveh mesecih, je prvič govoril in napadel - za začetnika nezaslišano dejanje - prve moč države. Chamberlain (takratni ljubljeneček angleškega naroda) je imel navado, da je sprejel vse napade in očitke mirno in brezbržno. Takrat pa, ko ga je napadel Lloyd George, pravijo, da je skočil razburjen in ves blede pokonci in pričel vpiti vmes. Drugi dan so že poročali listi, da se je pojavil v parlamentu nov človek.

In od takrat je rasel Lloyd Georgov ugled. Njegovi nazori so bili skrajno demokratični, in neprestano je objokaval v svojih govorih pomorjene ljudi in zapravljeni denar tekom afriške in burske vojne. Sploh je bil najbrezobzirnejši nasprotnik vsake vojne. Na Angleškem je bil znan, da se je s svojim življenjem zavzel za svoje nazore, da ga je nekdo nekoč z bičem pobil na tla in da ga je še pozneje komaj rešil neki stražnik, da ga ni množica raztrgala. Imenovali so ga sploh izdajalca svojega naroda. Veleposestniki, kapitalisti in plemenitaši so mu dali sploh najhujše primke, imenovali so ga celo socialista. On je pa neustrašno nadaljeval svojo pot. V parlamentu se je včasih po deset ur nepretrgoma prepiral s svojimi nasprotniki, da, cele noči in je bil vendar drugo jutro zopet svež in pripravljen za boj. V narodu pa se je spreminjala sodba o njem; mržnja se je umaknila ljubezni.

Z neumornim delom je izvedel svoje starostno zavarovanje, ki je zagotovila vsakemu potrebnemu 70letnemu starcu ali starki gotovo tedensko podporo; skoro nepregledno je njegovo delo, njegove državne delavske posredovalnice in druge odredbe, ki so delile pravično razdeljeno podporo ubogim, bolnim, in vsebovale tudi naprave domov za jetične, zdravilišče za uboge itd. Edina njegova odkritosrčna bolečina je bila, da je moral od vsakega vinarja, ki ga je pridobil, dati polovico za vojaške naprave in dobave. Lloyd George je pošteno napadel brezumno oboroževanje pred vojno.

Zdaj, tekom velike vojne je postal municijski minister. Kolikor vemo, je napravil v celi deželi na tisoče tovarov in mobiliziral celo deželo, da je našel dovolj delavcev. In vendar bo po vojni med možmi, ki bodo hoteli v imenu posameznih narodov iskati stikov za raztrgane medsebojne zveze Lloyd George gotovo prvi ...

II kmetškemu programu.

Nadučitelj in posestnik Črnagoj na ljubljanskem Barju je pripravil za ustanovno zborovanje J.D.S. o kmetijskem vprašanju zelo zanimivo poročilo, ki ga bomo ob priliki še prinesli. Danes priobčujemo od njega nasledovane predloge:

1. Ljudska šola po deželi naj se preosnovi v kmetškem smislu. 2. Ljudski šoli naj sledi dveletni kmetijski tečaj, ki so za vse kmetijske mladeniče obvezni. 3. V vsakem okrajnem glavarstvu naj se ustanovi kmetijska šola, ki naj prilagodi svoje gospodarstvo in pouk kmetiskim razmeram istega okraja. 4. V vsaki občini naj se ustanovi poizkusno gospodarstvo. To naj vodi poseben za to nastavljeni gospodar, ali pa naj se pod-

pira razboritejšje kmete v ta namen, da so dolžni na svojem gospodarstvu poizkušati razna semena in stroje. 5. V vsaki občini naj se stavi kmetški dom, ki hrani vse važnejše večje stroje, ki si jih posamezniki ne morejo nabavljati, n. pr. motor, mlatilnico, trosilnike za umetna gnojila in dr. 6. Vsaka občina naj ima nastavljenega človeka, ki te stroje dobro pozna in ki skrbi za nje, in ki ga uporabljajo vaščani, da snaži še druge stroje na njihovih domih. Stotisoči gredo v izgubo leto za letom samo s tem, da stoje dragoceni stroji in rjave na dežju ter so pokončani v 3-4 letih, mesto da vzdrže cel rod. 7. Ustanovi naj se skupen vseslovenski kmetški list, ki ga je dolžan imeti vsak kmet. Ako bo list temeljit in zanimiv in s primereno agitacijo, se bo dalo to doseči, osobito ker bo list lahko cenen. 8. Skrbi naj se za izvoz za pridelke, ki jih doma porabiti ne bomo mogli. 9. Ustanovi naj se konzervna tovarna. Ta naj bo redni odjemalec pridelkov, ki sveži ne prenesejo daljšega železniškega transporta. 10. Uvede naj se prisilno zavarovanje živine. 11. Upeljati bo treba na vsak način starostno zavarovanje vsaj za kmetške posle. Ti so na starost največji reveži in zato tudi noče biti nihče več za hlapca ali dekle. 12. Ne smemo pozabiti še ene stvari, to so gospodinske šole. Vsako kmetško dekle naj ima priliko, da se navadi v prvi vrsti dobro kuhati. Čestokrat prihajajo na kmetško mizo cele grmade jedil, ki so pa tako neokusno pripravljena, da se Bogu usmili. Manj - pa boljše, bi bilo več. Tudi kmet naj uživa dobrote, ki jih nudi dobra kuhinja.

Vprašanja in odgovori.

A. H., Jesenice.

I. Moja sorodnica dobiva za nezakonskega otroka le po 70 vin. podpore na dan; akoravno je otrokov nezakonski oče pred sodniško podpisal potrdilo, da bi on za otroka več plačeval, če ne bi bil pri vojaki, in je to potrdilo priložila prošnji za višjo podporo, ji je bila prošnja odbita.

Naznaniti bi nam bili morali, kdaj je nezakonski otrok rojen, kdaj je odšel nezakonski oče k vojakom, ali in kdaj so bili alimenti za otroka sodniško določeni in ali ter koliko je nezakonski oče za otroka plačeval. Sicer pa najdete odgovor glede višine podpore za nezakonske otroke v današnji številki »Domovine« pod vprašanjem F. P., Loke, in A. H. Jesenice.

II. Mojo sestro begunko, ki je brez premoženja in nezmožna za delo, je podpiral moj mož, dokler ni odšel k vojakom. Ali ima tudi ona pravico do podpore po njem?

Pred 1. avgustom 1917 svakinja ni imela pravice do podpore po vpoklicanem svaku. Po novem zakonu, veljavnem od 1. avgusta 1917 nadalje, ima pa to pravico ravnotako kot sploh vsaka oseba, ki je bila obvisna od vpoklicanevega delavnega zaslужka in koje preživljanje je prišlo v nevarnost, ker je vsled vpoklica vpoklicanec zaslužek odpadel, ali se preveč znižal.

Pravico do podpore ima ne glede na to, ali dobivajo po vpoklicancu podporo morda že njegova žena in otroci. Edina omejitev glede podpore je ta, da vsi svojci, ki so živeli z vpoklicancem ob času vpoklica v skupnem gospodarstvu, skupaj ne smejo dobivati več podpore kakor po 12 K na dan.

Morebitne begunske podpore svakinje se pri tej podpori po vpoklicanem vojaku ne sme upoštevati, ravnotako, kakor da bi je ne imela.

III. Ali bodo dobile žene Amerikancev podporo in kdaj? Prošnja je že vložena.

Glede podpore za svoje v Ameriki pridržanih Avstrijcev glejte v današnji številki »Domovine« vprašanje R., Breže; T. S., Podgradje in A. H., Jesenice.

Če je v Ameriki pridržani vzdrževalec že ameriški državljan, pa za njim ni mogoče dobiti nobene podpore, ker se dobiva podpora le za avstrijskimi državljanji. Sicer pa mislite pod »Amerikanci« bržčas itak le Avstrijce v Ameriki.

Kdaj bodo začeli deliti podporo pri vas, tega ne vemo. Znano nam je pa, da so jo začeli dajati n. pr. v Ljubljani že pred petimi meseci. Če prošnja predolgo ni rešena, se pritožite!

IV. Po možu, ki je že dve leti pri vojaki, prejemam zase, za otroka in za mater le po 3 krone 90 vin. dnevne podpore. Ali lahko dobim večjo podporo in kje naj prosim?

Če ste živeli z vpoklicancem neposredno pred vpoklicem v skupnem gospodarstvu, imate od

1. avgusta 1917 pravico do podpore 1 K 60 vin. na dan za vsako osebo, ravnotoliko tudi za Vas in otroka, tudi če ne bi bili živeli skupaj. Če pa mati ni živela z Vašim možem v skupnem gospodarstvu, je imela izprva pravico do podpore v tistem znesku, s katerim jo je Vaš mož podpiral; s 1. avgustom 1917 se je imela ta podpora zvišati za polovico, s 1. aprilom 1918 pa zopet za polovico prvotnega zneska. — (Napravite prošnjo na okrajno komisijo za preživljanje; če ste pa že prešli plačilno pošto s pravim poukom, da se pritožite lahko v 60. dneh na deželno komisijo, vložite pa pri okrajni komisiji pritožbo na deželno komisijo.)

Poglejte vaše ljudstvo in bodite ponosni. To vaše priprosto ljudstvo je napravilo na nas Poljake največji in najglobljejši vtis. Ne radi manifestacij, ki nam jih prireja, temveč radi svoje politične zrelosti.

Glombinski.

Vojni dogodki.

Italijansko borišče. Na italijanskem bojišču ni bilo pretekli teden nikakih posebnih dogodkov. Poroča se samo o manjših praskah na asijski visoki planoti, ob hribu Grappi in ob spodnji Piavi. Zadnje poročilo govori o živahnem izvidnem delovanju sovražnika na gorski fronti. Na italijanskem bojišču v doglednem času ni pričakovati večjih bojnih dogodkov.

Na francoski fronti so se pretekli teden razširili boji od levega brega Vesle proti severu ter so bili izpočetka zlasti silni v smeri na Roye in Bapaume. Koncem preteklega tedna se je pričel silen napad Angležev daleč na severu iz Arrasa ter je tekem štirih dni sovražnik napredoval na tej fronti nekako za 15 km proti jugu - vzhodu. Tudi pri Bapaumu se je razvil silen boj ter so kraji v okolici Bapauma prešli v roke sovražnika, tako da je Bapaume od treh strani obkrojen. Vendar pa se mesto še trdno drži. Na jugu Bapauma se približuje sedanja črta bojnih front pred marčno ofenzivo Nemcev ter jo prekorači pri Chaulnesu, kateri so Nemci zadnje dni prepustili sovražniku. Tudi iz Royea so se Nemci brez boja umaknili. Ob Oisi poteka fronta v bistvu enako, kakor pretekli teden. Francozi trde, da so zavzeli Noyon, česar pa dosedaj nemška uradna poročila še ne potrjujejo. Francoske čete so prodrle čez Ailetto, kjer se vrše sedaj ljuti boji. Zadnje dni se je poročalo tudi o večjih sovražnih napadih na fronti v Alzaciji - Loreni in zadnje nemško poročilo govori o hudih bojih v Argonih. Velike ententne armade odhajajo glasom pariških poročil neprestano proti severu.

Zaradi potopitve neke španske ladje se je obrnila španska vlada do nemške vlade z noto, v kateri je zahtevala, da privoli Nemčija v zaplenbo na Španskem interniranih nemških trgovskih ladij za vsako od nemških podmorskih čolnov potopljeno špansko ladjo. Zadnja poročila pravijo, da je nemška vlada po dolgih pogajanjih sprejela španske zahteve in da je na ta način odstranjena nevarnost dalekosežnega spora med Špansko in Nemčijo, ki je grozil skoro ves teden.

Politični pregled.

Poljski in češki časopisi se po ljubljanskih slavnostih mnogo bavijo s programom Gdanskotrst. Nemški časniki odgovarjajo, da brez Nemcev ni možna rešitev slovanskih vprašanj. — Na Dunaju se vrše priprave za jesensko zasedanje parlamenta. Največ pozornosti vzbujajo glasovi o preuredbi ustave, ki jo namerava Hussarek. Boje se je Nemci, Slovani in Madžari. Dogodki pokažejo, kaj bo. — Na shodu Zeel am See so sklenili zastopniki socialno - demokratičnega alpskega delavstva, da zahtevajo pravico samoodločbe za vse narode v Avstriji. Tudi jugoslovansko vprašanje naj se reši v tem smislu, da ima narod pravico, ustvariti si lastno državo v okviru federativne zvezne države. — Iz Romunije, zlasti iz Moldave poročajo o velikih nemirih in izgredih, katerih se udeležuje malo prebivalstvo, tako da tam stoječe čete ne zadostujejo več. — Princ Radziwill, ravnatelj državnega poljskega oddelka zunanjega ministrstva v Varšavi, je prišel na Dunaj. Hotel se je poučiti o dunajskem naziranju o Poljski in o naziranju avstrijskih Poljakov. — Amerikanci ne mislijo na mirovno konferenco, nego se zanašajo na popolno zmago zavezniškega orožja. — Francoska in Anglija se smatra v vojnem stanju z Rusijo. — Nemško poslanstvo je odpotovalo iz Moskve, ker so baje odkrili zopet novo zaroto proti poslanki Helfferichu. — V Italiji je v političnih krogih nastalo nesporazumljenje glede razmerja Italije napram Jugoslovanom. Vodilni listi pravijo, da je jugoslovanska država Italiji potrebna, a koliko bodo Italijani ugodili jugoslovanskim zahtevam, je vprašanje, ki je odloči šele čas po končni

zmagi. — Vesti, da se boljševiška vlada v Rusiji maje, se množe vedno bolj. Kozaki in Čeho-Slovaki menda prodirajo. V notranjosti se kaže nezadovoljstvo naroda. — Italijanska socialno-demokratska stranka v Trstu se je izrekla za samoodločbo italijanskega naroda v Avstriji. Z Jugoslovani se hoče dogovoriti radi jadranskega problema obeh narodov. — Po razgovoru nemških politikov s podkanclerjem so ti izjavili, da je državni zbor zadovoljen s politiko nemških diplomatov. — Finska deputacija je dospela v Berlin, da ponudi finsko krono nemškemu princu. — Baje bo Nemčija priznala neodvisnost Irske, ki se bori proti nadvladi Angležev. — Ameriški predsednik Wilson je dvignil prepoved naseljevanja vojnih beguncev. — 1800 srbskih begunskih rodbin se preseli iz Rusije v Ameriko. — Ker ni bila Turčija pritegnjena k razgovoru v nemškem glavnem stanu, pišejo turški listi, da bo turška javnost odgovorila temu omalovaževanju z nemške strani in da je nemogoče razpravljati o vprašanjih Orijenta brez Turčije. — Ententa baje poskuša odtrgati Vatikan od Avstrije in Nemčije.

Politične vesti.

— Naša trozveza. Splitska »Nova Doba« piše: Pitaju nas: da li čete moči odoljeti? Ne če li protivnici da izigravaju danas jednoga, a sutra drugoga, da po malo prožderu sve? — Ne brate, ne boj se — odgovaramo mi. — Mi čemo ustanoviti savez sila, što stoje na straži od Jadrana do Visle. Češka i Poljska trebaju koridor (most) k nama, treba im, da jadranske luke budu u rukama saveznika; interesirani su, da njemačkoj ekspanziji ne ostane na jugu otvoren put, preko malog tijeja Jugoslavena na istok. Medjusobni interes je, koji nas uvjerava, da moramo pobjedu postići ili svi ili nitko, budući da bi sloboda Poljske bez slobode Čeha i Jugoslavena bila neodrživa pojava, fikcija, koja će prije ili poslije propasti. Tko hoće Poljsku mora u isto vrijeme htjeti i Jugoslaviju i Češku.

— Šolstvo in samoodločba našega naroda. Otrok, kateremu ni dana prilika da bi se šolal in vzgajal, zaostane. Po navadi je obsojeno tako bitje na najtežja, hlapčevska dela, ki jih mora opravljati za druge ljudi. Narod ravnotako ne more razviti svojih sil, zmožnosti in posebnosti, ako nima zadostno število dobrih narodnih šol. Tak narod je tudi obsojen na suženjstvo. Pa pogledjmo šolstvo v naši državi, da vidimo, kako so baš tu podpirali državniki na vse kriplje gospodstvo Nemcev, kako so pa na drugi strani s šolstvom nas potiskali v hlapčevanje. 70.000 tržaških Slovencev nima nobene srednje šole v svojem jeziku, pač pa je država ustanovila 10 tisoč tržaškim Nemcem popolno javno državno gimnazijo z nemškim učnim jezikom in popolno javno državno realko z nemškim učnim jezikom. Še več! Za 100 tisoč Slovencev na Koroškem nima država niti ene slovenske srednje šole, medtem ko je ustanovila za 13 tisoč Nemcev v Kočevju popolno državno gimnazijo z nemškim učnim jezikom; poleg tega je pa ustanovila za ostalih 12 tisoč Nemcev na Kranjskem še popolno drž. realko in drž. gimnazijo z nemškim učnim jezikom in Ljubljani. Torej za 25 tisoč Nemcev na Kranjskem 2 državni gimnaziji in 1 državno realko z nemškim učnim jezikom, medtem ko za 70 tisoč Slovencev v Trstu nima niti ene srednje šole. Na Kranjskem je okrog 25 tisoč Nemcev in ti imajo 32 javnih ljudskih šol z nemškim učnim jezikom. Slovencev na Koroškem je okrog 100 tisoč in imajo samo 3 javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Nemci na Kranjskem imajo tudi meščansko šolo z nemškim učnim jezikom, medtem ko je Slovenci na Koroškem nimajo. Tržaških Slovencev je okrog 70 tisoč in ti nimajo v tržaškem mestu nobene javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Nemcev je v Trstu 10 tisoč in imajo 2 drž. deški in 2 drž. dekliški javni ljudski šoli z nemškim učnim jezikom. Slovenci v Trstu nimajo nobene javne meščanske šole, a Nemcem je država ustanovila 2 državni deški in 2 državni dekliški javni

meščanski šoli z nemškim učnim jezikom. — Za 410 tisoč pri ljudskem štetju naštetih Slovencev na Štajerskem in 100 tisoč Slovencev na Koroškem nima država nobenega učiteljskega, temveč je učni jezik v obeh deželah, na vseh moških in ženskih učiteljskih — nemški. Pol milijona Slovencev na Kranjskem, ki so v tej deželi v ogromni večini, ima obe državni učiteljski z nemško - slovenskim učnim jezikom, torej pretežno večino predmetov v nemškem jeziku. — Ze te številke dovolj dokazujejo opravičenost našega nezadovoljstva, a krivice so še veliko večje. Istrskih in goriških Slovencev niti omenjati nismo! Pa se še najde kak birokrat, ki se čudi, da zahtevamo s tako odločnostjo samoodločbo tudi za jugoslovanski narod. Baš sedanje šolstvo, ki je zaščitnik raznarodovalnih in nemških nadvladnih stremeljenj, kaže, kako važna in nujna je zahteva, da se izroči na naši zemlji našemu narodu samemu, ker le tako bo služila šola našemu ljudstvu.

— Demokratizem v obnašanju je zunanji znak načelne demokratičnosti, ki ga je treba kot vidni znak tembolj poudarjati, ker je zunanje obnašanje z ljudstvom običajno prvo sredstvo, s katerim svojo okolico vabiš ali pa odganjaš. V demokratizmu je zapopaden pojem vabljalivosti in sposobnosti pridobivati okolico za politično organizacijo in nje načela. Zato se dober pripadnik JDS. v vseh življenjskih položajih izogiblje ošabnosti ter nelepe osebnosti zavesti socialne ali umstvene nadrejenosti, ki mu jo je dal iz preteklosti družabni red z bogastvom ali drugimi podedovanimi prednostmi brez lastne zasluge.

— Proč z dvoživkarstvom in slepomišenjem. V današnjem času mora vsakdo razodeti svojo politično dušo. Vsakdo naj pokaže svojo politično barvo s tem, da je politično organiziran. Imamo še mnogo spekulativ, ki čakajo — in čakajo. Previdnost te vrste je strahopetnost, nevredna moza, je pomanjkanje značajnosti in pomenja danes izdajstvo nad narodom. Nezadovoljnost z razmerami ali strankami ni zadostni razlog, da stojijo ti življi brezbržno ob strani, so hladni opazovalci ali nemi gledalci. Če se pa stvari približajo, se pokaže njih zanimanje edino v praznem, zakotnem zabavljanju. Za te razdirajoče nezadovoljneže velja odgovor: Organiziraj se, aktivno se udeleži dela in uveljavi svoje misli. Danes ni čas za to, da bi se osebne koristi neodkritosrčno skrivale za nemožatimi izgovori: sem med ali nad strankami ali v politične stvari se ne vmešavam. Danes se moraš priznati k eni ali drugi politični stranki, če hočeš med nami živeti. Kdor se v času nujne potrebe noče prištevati k strankam, ki tvorijo narod, tega narod ne more prištevati med svoje in ga vrže kot prazno smet iz svoje srede.

— Tujci nam gospodujejo. Vzemimo ptujski politični okraj, ki leži sredi slovenskega Štajerja. V tem okraju je bilo naštetih 46.876 Slovencev in le 1475 Nemcev, a še med temi »Nemci« je najmanj dve tretjini takih, ki niti nemško ne znajo. Pa primerjajmo oblastnost Nemcev v ptujskem okraju s temi številkami! Tujci nam gospodujejo.

— Ogrski Slovenci so brez pomoči izročeni brezobzirnim Madžarom. Pri zadnjem ljudskem štetju jih niti niso šteli za narodnost, temveč so jih vrgli med »razne narodnosti«, kjer so sicer ogrski cigani in Turki. Madžarsko časopisje je trdilo, da je Slovencev na Ogrskem le še 20.000, a še ti so skoraj popolnoma pomadžarjeni. V resnici pa živi na Ogrskem še najmanj 100.000 Slovencev, a najmanj 20.000 jih je še v Ameriki.

— Za demokratično rešitev poljskega vprašanja. Dunajski »Delavski list« (Arbeiterzeitung) se obrača proti temu, da bi predstavljal sedanji državni svet v Varšavi, v katerem ni skoraj nobenega zastopnika kmetov ter nobenega delavca in ki zastopa le koristi cerkve, plemstva in meščanstva, voljo celotnega poljskega naroda. Ta zbor ni opravičen določati ustavo bodoče poljske države. Le na podlagi splošne in enake volilne pravice svobodno izvoljena skupščina

je poklicana odločati o bodočnosti poljskega naroda. Če se ta izreče, da hoče imeti kralja (monarhična ustava), si ga nato lahko sama voli; Poljakom se pa ne sme usiljevati ne ustava in ne kralja. Delavski list opozarja, da je meseca januarja, ob priliki velikega štrajka na Dunaju, grof Czernin kot zunanji minister svečano obljubil delavskemu svetu v tem smislu demokratsko rešitev poljskega vprašanja. Enake izjave so bile podane od ministrov v delegacijskem odseku in ogrskem državnem zboru. Nedemokratska rešitev bi nasprotovala izjavi Buri-ana, sedanjega ministra zunanjih zadev, ki pravi, da sprejema načela Wilsonovih mirovniških predlogov. Taka rešitev poljskega vprašanja bi pomenila tudi veliko nevarnost za svetovni mir. Le demokratska rešitev poljskega vprašanja nas vede k skorajšnjemu in trajnemu miru.

— **Nemška ljubezen do Poljakov** se kaže najlepše v Vilni. Ko so tam gospodarili Rusi, sta izhajala dva poljska lista, sedaj izhaja samo eden, ki pa mora prinašati poročila iz nemških listov. Poljsko gledališče je moralo vstaviti svoje delovanje. Poljaki imajo tam 30 ljudskih šol in 4 gimnazije; v gimnazijah vlada nemščina že 6 ur na teden v vsakem razredu. Pri sodnijah se vrši vse postopanje v nemškem jeziku. Da na strani Poljakov ne more biti dobrega razpoloženja do Nemcev, niso krivi Poljaki.

— **Nemške blodnje.** Nedavno je bila v Nemčiji osnovana takozvana »Domovinska stranka«, ki ima svoje člane med najpremožnejšimi nemškimi sloji. Ta stranka si stavlja za nalogo, izsiliti od vlade in nemškega naroda, da premaga cel svet, si osvoji vse zasedene dežele, podjarmi vse premagane narode in če mogoče, zavlada sploh celemu svetu. Tudi Belgijo zahtevajo zase in se upirajo, da bi ta dežela bila kdaj zopet samo-svoja. Da bi opravičili svoje, vojno podaljšujoče zahteve, so pričeli segati po naravnost smešnih dokazih. Izdali so na primer list, ki piše: »Kaj se ni že vse govorilo in pisalo o Belgiji! Če iščemo v zgodovini, najdemo da je isti slučaj bil že pred tisoč leti in takrat je volja previdnosti tako lepo rešila uganjko. Naj le prebere čitatelj sv. pismo, 5. Mojzesovo knjigo 2./26.—36. vrste. »Ker je bilo potrebno, da pride dežela in narod Sihanskega kralja v roke Izraelcev, jim ta kralj ni mogel prostovoljno dovoliti prehoda čez svojo deželo.« Kaj ni v slučaju z Belgijo isto? In dalje pravijo: »Požgati hočemo njihova mesta, žene in otroke in moše in nihče ne sme ostati. Samo živino oplenimo in bogastvo mest.« Čudne in čedne so te blodnje nemške »domovinske stranke«.

— **Ameriški mirovni pogoji.** Iz Washingtona poročajo: Senator Lodge je izjavil v senatni komisiji za zunanje zadeve: Mir se mora diktirati in se ne more doseči potom pogajanj z Nemčijo. V podrobnem je treba Nemčiji usiliti tele mirovne pogoje: Popolna obnovitev Belgije, brezpogojna izročitev Alzacije in Lorene in italijan. pokrajin Avstro-Ogrske, varnost za Grško, neodvisnost Srbije, Romunije, Poljske in Slovanov, svoboda Rusije in povrnitev v brest-litovskem miru odvzetih pokrajin, preustrojitev Carigrada kot svobodno pristanišče in odvzete Palestine Turčiji. Najvažnejši mirovni pogoj je, da si ustvarijo Jugoslovani in Čeho-Slovaki neodvisne države, ki bodo skupaj s Poljaki ovirale pot Nemčije na vzhod. Nemško vladno obliko naj uredi Nemci sami.

— **Ženska podminister.** V Zedinjenih državah je postala gospodična Mary Andersen iz Chicaga podminister v delovnem ministertvu. Andersen ima veliko ulogo med ameriških delavstvom.

Tedenski pregled.

— **Zmes.** V Ljubljani je bilo otvorjeno prvo zdravilišče za vojake, bolne na pljučih, ki so doma s Kranjske. — Predilnico v Ljubljani je kupila Lampetova Zadruga centrala. — Izdelovalci sodavice so podražili sodavičarske izdelke. — Graški otroci se vračajo z Ogrske, ker ravnaja Madžari grdo z njimi. — Iz Stajerske pišejo, da bo vinska letina slaba. Pričakuje se znatnega povznanja cen. — V Trstu se je dovršil pri okrajni sodnji proces za odškodnino, ki jo zahtevajo od Lloydove parobrodne družbe oni, ki so preostali po žrtvah potopitve »Gautscha«. Razsodbe pričakujejo z veliko napetostjo. — Avanziral je prof. Masten v Kranju. — Evgen Zupančič je imenovan za ministerjalnega podtajnika v notranjem ministertvu. — Železničarjem bodo šteta službena leta tekom vojne dvojno. — Do Ljubljane so dospeli trije italijanski letalci, ne da bi prišli nad mesto. — Korespondenčni urad opozarja, da naj ljudje potujejo le v važnih opravkih, ker železnice ne zmorejo potnikov. — Z Nabrežine se je odpeljal nekaj otrok na prehrano na Hrvaško. — Za one, ki niso imeli prilike obiskovati obrtno-nadaljevalne šole, priredi Zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani obrtno-nadaljevalni tečaj. Isti zavod priredi tudi obrtno-nadaljevalni tečaj za invalide. — Vojnim vjetnikom v Italiji, Franciji in Angliji se sme pošiljati tudi po eno obleko in par čevljev. Obleka iz slabejše volne stane 45 K, iz volne 90 K, par suknjenih čevljev 60 kron. — Grad Kernberg na Koroškem je kupil Čeh Kostrinca za 600.000 kron. — Pešpolk št. 87 bo jeseni razstavil polkovne vojne spomnike.

— **Umrli:** Ivan Vindiš v Ljubljani. — Trgovec Lovro Šarc v Ljubljani. — Ivo Žargi, star 23 let, cand. ing. v Kamniku. — Vera Klinc iz Crnomlja. — Anton Terčelj, posestnik, 80 let star, v Ljubljani. — Franc Ramor, c. kr. cestni mojster v Novem mestu. — Črkostavec iz Ljubljane, narednik Dragotin Mohar na Ogrskem. — Fran Reichman v Lipi na Koroškem. — Ivanka Gombač v Trstu. — Franc Brezovnik iz Smartna ob Dreti. — Lina Anžiček v Krškem. — Hubert Schulz, 69 let star, v Celju. — Antonija Rebolj v Kranju. — Alojzija Haslinger v Litiji.

— **Nesreče in požari.** V Klavniški ulici v Gorici je ubila ročna granata dečka. — 12letni Ivan Slivnik v Gorjah se je igral z dinamitno patrono. Poškodovala ga je na glavi in obeh rokah. — Čuvajko Marijo Relih je na Matuljih, ko je zapirala pregrajno prečnico, poškodoval avtomobil, da je v kratkem nato izdihnila. — Ponesrečil se je v Logatcu delavec Nikola Glinovič. — V Domžalah je podsul zidovje Ivana Dolinarja, da je kmalu umrl. — V ladjedelnici pri Sv. Marku v Trstu je ubila veriga Ivana Hvastjo. — Pri Pristavi pri Trzinu je padel Bornov avtomobil preko cestne ograje. Občinski tajnik Veber je obležal mrtev, Sonbichler, Bornov gozdar, je bil težko poškodovan. — 12letna Marija Beber je padla s strehe ter se ubila.

— **Tatvine in vlomi.** Mariji Oblakovi na Bukovel vrhu je tat odnesel suknene blaga za 1700 kron. — Ivani Metelkovi je bilo ukradenega raznega perila za 2000 kron. — V Sv. Križu je izginilo posestnikovi hčeri Mariji Dolinarjevi iz sobe 1300 kron. — Frančiški Pezdir na Viču je odnesel neznan tat 13 kg prekajenega mesa, več kilogramov salam in 200 kron. — Na ljubljanskem kolodvoru je bil ukraden neki služkinji zavoj z obleko in perilo v vrednosti 1000 kron. — Iz dvorne žrebčarne na Prestraneu je izginila plahta, vredna 2500 K. — Ovco, vredno 250 kron, je odpeljal tat posestniku Jakobu Bitencu v Dobrunjah. — Pri Mokronogu je ropar napadel nekega železniškega uradnika iz Trsta, ga težko poškodoval in mu pobral vse, kar je imel pri sebi. — Mariji Savinškovi v Nogradu so odnesli tatovi nekaj obleke in žepno uro v vrednosti 700 kron. — Franu Muhi v Tupalčah je izginilo iz hiše več stvari v vrednosti 4000 K. — V Spodnji Šiški je bila ukradena nekemu železničarju denarnica s 1300 K in legitimacija. — Pred državnim kolodvorom je bilo ukradeni neko kolo. — Neznani tat je odnesel Jerneju Klemenčiču v Podgradu črno obleko in čevlje.

Tedenske vesti.

Starim narcenikom. Predzadnji številki smo priložili za stare naročnike »Domovine« položnice. Dobili so jih vsi naročniki in sicer tisti, ki naročnine še niso plačali za drugo polovico leta, kakor tudi tisti, ki so jo že plačali. Prve smo prosili, da nam takoj nakažejo naročnino, druge pa, da naj oddajo položnico kateremukoli znancu ali prijatelju s pozivom, da postane nov naš naročnik. Danes ponavljamo to prošnjo. Ker nam je veliko naročnikov poslalo za drugo polovico leta 6 K naročnine, četudi jim lista vsled policijske vstavitve nismo nekaj časa pošiljali, — sporočamo, da bomo to, kar smo dobili

odveč naročnine dali v »Tiskovni sklad Domovine«, iz katerega smo krili neobhodne troške za uslužbence pri listu v času, ko so nas ustavili. Le na izrecno pismeno sporočeno željo bomo odvišen vposlani denar vpoštevati le kot naročnino. Naročnina za »Domovino« znaša za en mesec 1 K, od 1. julija do konca leta 6 K, od 1. avgusta naprej 5 K.

Domovino na ogled. Zadnje številke »Domovine« smo poslali na željo tajništva J.D.S. na ogled zaupnim možem Jugoslovanske demokratske stranke, ki dosedaj iz kateregakoli vzroka še niso mogli postati naročniki lista. Ker ga niso vrnili, prosimo, da nam po položnici, ki smo jo priložili zadnji številki, čim prej nakažejo naročnino, da jih vpišemo v seznam naročnikov. Na ročnina za »Domovino« znaša za en mesec K 1.—, od 1. avgusta do konca leta 5 K.

Učiteljsko zborovanje v Ljubljani. Vodstvo zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva sklicuje delegacijsko zborovanje na dan 3. in 4. septembra t. l. v Ljubljano. Glavno zborovanje bo 4. septembra dopoldne v mestni magistratni dvorani.

Realna gimnazija v Ljubljani. Iz professorskih krogov se čuje, da bo še letošnjo jesen preosnovana II. drž. gimnazija v Ljubljani (na Poljanah) v realno gimnazijo. Bržčas se otvori letos šele prvi razred. — Upamo, da premostimo z realno gimnazijo prepad med naziranjem novega in starega sveta v šolanju. V stari Evropi smatrajo celo obrtniki, trgovci in kmetje uradniški, duhovniški in oficirski stan za edinole ugleden in zveličaven. Da bi tudi njihovi otroci postali »gospodje«, pošiljajo jih študirat v gimnazije. Za obrtnike, trgovce, kmete in druge svobodne stanovce, je odločena le najmanj nadarjena in najbolj nesposobna deca. Šele vojna nam je tudi kar se tiče šolanja začela odpirati oči. Če hočemo, da postanemo upoštevani vredni narod, bomo morali v bodoče bolj pospeševati praktične in realne študije, v katerih se nam bodo šolali bodoči trgovci, obrtniki, kmetje, bančniki, zadržarji in drugi pripadniki svobodnih poklicev. Realna gimnazija, ki je vez med realnim in gimnazijskim študijem, se je pri drugih narodih izkazala za najboljšo in najprimernejšo vrsto srednjih šol. Prepričani smo, da bo že prvo vpisovanje učencev v prvo ljubljansko realno gimnazijo potrdilo pravičenost obstoja takega zavoda ter dokazalo, kako velika je škoda, da se ni ustanovil že prej.

— **Pomanjkanje in stradanje na kmetih.** Ko so na Dunaju skrečili krušno množino za polovico, je bilo umevno velilko vika in krika. Tudi pomoč je prihajala kolikor mogoče naglo. Ko so zmanjšali množino kruha v Ljubljani, se je manj glasno čul protestni glas pomanjkanje trpečih, a tudi tu se je vsaj skušalo pomagati ljudem. Do danes pa še nikdo ni slišal, da so tudi na kmetih ljudje, ki trpe pomanjkanje in glad. So to rodbine malih kajzarjev in rodbine vseh onih s stalno plačo, ki vedo, kaj zaslužijo. Ti ljudje velikokrat kar po cele tedne ne dobe sploh nobene moke in nobenega kruha. Godi se jim hujše kot zadnjemu revežu v mestu, zlasti, če morajo preskrbovati še kopico otrok. Najbolj so seveda prizadeti oni, kjer mož ni vojak. Tudi na te vrste ljudi, bi se vlada morala vsaj nekoliko ozirati in ne mirno gledati, da vzamejo vsi konec vsled pomankanja.

— **Nekaj o naših knjigarnah.** Ko so bili pred tednom dni v Ljubljani slovanski gostje, smo čuli iz njihovih ust več opazk glede zunanje lica naših knjigaren, Ljubljancani smo se žal že preveč privadili temu, da polnijo naše knjigarne svoje izložbe najraje z izključno nemškimi knjigami, drugače so pa začutili slovanski gostje. In po pravici! V izložbah naših knjigaren bi morala biti slovenska knjiga na prvem mestu, slediti bi jim smele ostale jugoslovanske in slovanske

Ali ste že plačali naročnino za „Domovino“?

knjige. Ne gre pri tem samo za golo znanost. Izložbe so velikega vzgojnega pomena. Skrajni čas je, da se otresemo tuje kulture in da vzbujamo v narodu smisel predvsem za slovansko prosveto, pri tem pa ne rečemo, da bi ne smele biti v izložbah tudi nemške ali druge knjige. V bodoče bo treba tudi v tem oziru korenitih izprememb!

— **25letnica gledališča v Zagrebu.** 14. septembra 1920 se vrši proslava 25letnice otvoritve novega deželnega gledališča v Zagrebu. Ravnateljstvo gledališča razpisuje nagrado v znesku 5000 K za dobro izvirno dramo in nagrado v znesku 10.000 K za dobro izvirno opero.

— **Kaj je demokratizem?** Pod tem naslovom je izdal Hrv. štamparski zavod v Zagrebu III. zvezek prosvetne knjižnice, v kateri prevaja Janko Iber izbrane članke in govore Roosevelta, bivšega predsednika demokratske republike Zedinjenih držav ameriških. Knjiga je zelo zanimiva in časa primerna.

— **»Um die Jugoslavija«,** Eine Apologie von Dr. Alexius Ušeničnik. Ta knjiga izide v par dneh v Katoliški bukvarni v Ljubljani in bo stala 3 K 60 v. Marsikdo se bo čudil, da je ta knjiga pisana v nemškem jeziku ali pomisleki bodo izginili, kakor hitro knjigo prebere.

— **Kurent,** 2. številka izide jutri. Naroča se v upravnistvu »Kurenta« v Ljubljani, Stari trg 19 (Zvezna tiskarna). Naročnina do konca tekočega leta znaša 10 kron.

Sporočila svojcem v Ameriki. V Združenih državah ameriških živčim našim državljanom je prepovedano pošiljati v Avstro-Ogrsko pisma; tudi jim ni dovoljeno prejemati naša pisma. Amerikanski rdeči križ pa sme za naše ljudi v Ameriki prevzemati in oddajati kratka, največ 20 besed dolga, sporočila toda le taka, o osebnih in rodbinskih zadevah. Izmenjavanje vesti je dovoljeno le za one naše rojake, ki žive v Ameriki svobodno in niso niti internirani (zaprti), niti vojni vjetniki. Pošiljanje paketov denarja, pisem in drugih vesti kot rodbinskih je popolnoma izključeno. Sporočilo mora biti pisano natančno in lahko čitljivo. Navesti je tudi natančen naslov (ime, priimek, domovinska pravica, starost, poklic in zadnje znano bivališče sorodnika v Ameriki) ter napisati v kakem sorodstvu je z njim dopisnik. Z znamkami opremljeno pismo je poslatina na naslov: »Zentralnachweisbüro A. L. Dunaj Brandstätte Nr. 9.« Zelo važna in zelo nujna sporočila pravne ali trgovske vsebine za svoje, živče v Sev. Ameriki svobodno, prevzema: »Ministrstvo zunanjih zadev, Dunaj I. Ebendorferstrop Nr. 3.« Te vesti gredo v Ameriko potom švedskega konzulata. Važnost in nujnost zadeve je vsekako pametno, da se je da uradno potrditi, ker bi se sicer ministrstvo bržčas ne hotelo z njo pečati.

— **Naši invalidi.** Invalid Anton Stele v Košičah št. 18 pri Kamniku nam piše, da je v fronti izgubil obe nogi, zdaj pa nima ne svojega stanovanja, niti od prej kakega premoženja. Pokojnina mu za pošteno prehrano ne zadostuje, kaj šele, da bi se skrbel s čisto priprostimi potrebščinami, kakor je predvsem perilo. Kdo se ga bo sedaj usmilil in mu pomagal? Država? Organi, kojih dolžnost je skrbeti za invalide, bi morali gledati, da bi ljudje, ki so dali državi vse, kar so imeli na sebi dragocenega — zdravje — ne umirali gladi in ne jemali konec v splošnem pomanjkanju.

Cela vrsta narodnih prireditev je bila v nedeljo 25. avgusta med štajerskimi Slovenci; tako v Šmartinu pri Slovenjgradu, v Hočah, v Jarenini, v St. Ilju, v Slov. Goricah; najvažnejša narodna prireditev pa je bila v Slov. Bistrici, katero je vprizorila tamošnja »Čitalnica« in na katero je prihitelo obilno občinstvo iz Celja in drugih krajev. Slovenski Štajer se giblje.

— **Poštni avtomobil med Ajdovščino in Gorico** je zopet začel voziti.

— **Petdeset slovenskih otrok iz Trsta** je prišlo v soboto na Hrvatsko na prehrano.

— **Češki otroci na Hrvatskem.** Ker so poslali na Ogrsko 80.000 otrok iz Avstrije, a nobenega češke narodnosti, se je ustanovil v Zagrebu odbor, ki bo poskrbel za nastanitev 40.000 ubogih čeških otrok na Hrvatskem.

Dobro jugoslovansko srce. Skoro vsak dan čitamo, da je prišlo toliko in toliko iz gladovanih otrok na Hrvatsko na prehrano. Zlasti iz Bosne in iz Dalmacije jih je na tisoče in tisoče že spravljanih po hrvatskih vaseh, da bi se jim ohranilo zdravje in življenje za našo bodočnost, ki bo potrebovala krepkih ljudi. Tudi iz slovenskih krajev, iz Primorskega je odšlo že mnogo otrok na Hrvatsko. Hrvatska prehranjuje sedaj že nad 20.000 ubogih jugoslovanskih otrok, ki v svojem domačem kraju niso mogli dobiti koščka kruha. Hrvatska je bogata; to je res; tudi ji ni rekvizicijprav vsega vzela, zlasti živine ne; saj se vršijo tam celo živinski sejmi, ali izobilja seveda tudi tam ni. Treba je tudi na Hrvatskem dobrega srca, da človek v današnjih časih sprejme reveža na prehrano. Slovenski kmetje naj bi si v tem oziru Hrvate jemali za vzgled ter svojim mestnim rojakom radi šli na roko, kadar pridejo ti-le po živež med nje. Dolenjci, ki so govornikom pri vzdavanju Krekove spominske plošče vpili »živili!«, naj pomislijo, da ti govorniki morajo res tudi — živeti! Nekje na Kranjskem se je zgodil slučaj, da je kmet dal mestnemu otroku kos kruha, a si je za plačilo od njega vzel — 10 škatlic vžigalic.

— **Narodni greh.** Sarajevski škof Stadler je prodajal svojo tiskarno in mnogo so se zanjo potegovali bosanski Hrvati. Toda škof je kljub važnosti prodal tiskarno Nemcu, ki ima baje Madžare za seboj, kakor pa da bi svojim rojakom pomagal v boju za narodni obstanek. Brez razlag govori tako dejanje tudi dovoli.

— **Tudi posledice.** Iz Velikega Varadina poročajo, da so se v zadnjem času ločitve zakonov silno pomnožile. Tožbe za ločitev vlagajo večji del vojak, ki se vračajo iz ruskega vjetništva. Število ločitvenih procesov je tako naraslo, da je 40—50 zadev treba rešiti v najkrajšem času.

Drago kosilo. Slovenka, ki se je pred kratkim vrnila iz Švice, pripoveduje, da tamkaj ni plačala za kosilo, obstoječe iz juhe, pečenke, dveh prikuh, močnate jedi in $\frac{1}{4}$ l. vina nič manj kot 294 K. Tudi natakariji so strahovito razvajeni v primeri z našimi. Ko je dala pri plačevanju kosila natakariju 4 K napitnine, ji je kakor v posmeh pobrisal z njimi mizo in jih vrgel po tleh. Švicarjem se pozna, da so se med vojno kot srečni nevtalci preobjedli denarja.

Cvetje v jeseni. Na Zevnikovem vrtu v Lukovici pri Brezovici je pognala jablan več prav lepih cvetov.

Vse socialno in kulturno zlo slovenskega ljudstva je v tem, da ni gospodar tega, kar je njegovega, da ne sme in ne more živeti po lastni volji, svojem preudarku. Njegova zemlja je dobičkanosna kolonija tujih narodov, sam pa je slabo plačani delavec tuje volje.

Abditus.

Gospodarstvo.

Češplje na Spodnjem Štajerskem bodo letos, kakor je pričakovati, jako dobro obrodile. Iz Maribora poročajo, da je posebno v mariborski okolici letošnja letina izvanredno dobra. Delajo se že priprave, da se izvozijo ogromne množine češpelj na Dunaj. Posebno lansko leto se je veliko sadja, ki se je izvozilo na Dunaj, vsled slabih transportnih razmer pokvarilo. Dunaj hoče porabiti to sadje za izdelovanje marmelade. Za dunajsko mesto izdeluje marmelado budimpeščanski žid Mor Fekete, ki ima veliko tovarno v Mödlingu. Lansko leto se je tam na stotine vagonov sadja pokvarilo, ker seni moglo pravočasno razložiti. Neumestno se nam zdi, da se izvažajo češplje iz Spodnje Štajerske na Dunaj, namesto da bi se pri nas posušile ter shranile

le za zimo. Nerazumljivo je, zakaj se ne porabi to sadje, v kolikor ga je več, kakor ga rabijo domači kraji, za Ljubljano in Trst. Naši poslanci bi morali tozadevno intervenirati v prehranjevalnem ministertvu.

Kako bi se bilo obraniti pomanjkanju sladkorja. Bolj kakor v mestih se čuti na deželi pomanjkanje sladkorja. Neki nemški list je v tem oziru priobčil vest, da se da napraviti iz sladkorne pese sladkorno nadomestilo, ki služi skoro ravno tako dobro, kakor sladkor sam. Umuto sladkorno peso se zreže na kose, da v lonce, polije s toliko vode, da so kosi pokriti in pristavi na ognjišče. Kadar se kosi sladkorne pese omehčajo, se jih z luknjičavo zajemalko zajame na kos platna in ožme k ostalemu soku, ki je ostal v loncu. Če se namerava tak sirup takoj rabiti, je treba paziti, da se sok pregosto ne ukuha. Če pa ga mislimo shraniti, ga je treba gosto ukuhati. Ta sirup se ohlajen tako strdi, da ga je nemogoče z žlico predreti. Okus ima enak kaor slad.

Poučno predavanje o čebelarstvu. Dne 25. t. m. je napovedala čebelarska podružnica za Savinjsko dolino podučno predavanje o čebelarstvu pri posestniku Terglavu v St. Juriju ob Taboru. V nedeljo 8. septembra bo imel v Škofjivasi poučno predavanje o čebelarstvu sodnik dr. Zdolšek.

Cene žita. Vlada je določila cene za letošnje žito sledeče: za pšenico in rž 55 kron in za ječmen ter koruzo 50 K za vsakih 100 kilogramov.

Premog iz Šlezije. Iz Šlezije poročajo: da znaša množina zgornješlezkega premoga, ki ga ima ta dežela na podlagi pogodbe oddati Avstroogrski 640.000 ton. Od tega dobi Avstrija 416.000 ton in Ogrska 224.000 ton.

Kako naj se gradijo hiše in druge stavbe, da uspešno vzdrže potres? Profesor zagrebškega vseučilišča dr. Mohorovičič je izdal knjižico o »Djelovanju potresa na zgradbe«, v kateri navaja več stavbinskih pravil, ki so vredna, da bi se po njih ravnali v vseh potresnih deželah. Poglavitna izmed njih so naslednja: Na visečih tleh, zlasti strmo visečih in pa na robu strmine naj se vobče ne gradi. Temelj zgradbe bodi, če le možno, en sam kos, napravljen iz betona, lahko tudi iz velikih kamnov, spojenih trdno med seboj. Temeljni zid bodi dovolj debel in dovolj globok. Stavba, zgrajena z navadnim mortom (malo apna in mnogo peska ali celo le svišča), je slaba proti potresu. Jemlje naj se cementov mort. Potem so zidovi lahko tanjši in stavba vendar odočeva brez škode najjačjim potresom. Treba je, da so stropi in krovi kolikor mogoče trdni in da so trdno zvezani z zidovi. Pažni zid bodi toliko čvrst kakor vsi drugi zidovi in čvrsto zvezan s stropovi in krovom. Čim več je v notranjščini stavbe čvrstih srednjih zidov, tem močnejša je. Oboki naj se zamenjajo s traverzami, ker oboki razrivajo zidovje, traverze pa ga vežejo. Razdelne stene naj so lahke. Težak nakit, zlasti na krovu, naj se opusti. Stranska krila naj se čvrsto vežejo z glavno zgradbo, ali pa naj se stavijo sama zase. Krov bodi lahek, čvrst in čvrsto vezan z zidovi. Dimniki morajo biti lahko in čvrsti. Visoki ne smejo biti nad 60 cm; ako morajo biti višji, naj se jim vrh veže na štiri strani s krovom. Da ob potresu ne pada strešna opeka na ulico, naj se ob robu strehe nastavi železna rešetka, da opeko ustavlja. — Po teh nasvetih naj bi se ravnal vsakdo, kdor se hoče ubraniti, da mu ne zapade dom, zlasti če ga na novo zgradi, v kruto oblast potresa.

Koliko tobaka smo imeli. V letu 1905. je bilo v Avstriji pokajenih 1190 milijonov cigaret za 78 milijonov kron in 3824 milijonov cigaret za 62 milijonov kron. Izkupiček za njuhalni tobak je znašal 4 milijone kron; tobaka v zavojih je bilo pa prodanega za 64 milijonov kron. Razmeroma so kadili na Solnograškem največ, najdražje na Dunaju in najmanj v Dalmaciji in Galiciji. Izkupiček vsega tobačnega pridelka je znašal 234 milijonov, izdatki pa 89 milijonov kron. Torej je znašal prebitok 145 milijonov.

Krmilna vrednost pese. Neki posestnik piše: Vprašanje, če je pesa porabna za pitje, bi brezpogojno potrdil. Že več let rabim v to svrhu vse pesne odpadke in slabejše sadove in se mi je ta način dosedaj še vedno obnesel kakor pri govedu tako pri ovcah. Tako se porabi na mojem posestvu 3000 stotov pese letno. Voli in krave dobe po 7–10 kilogr. na dan, dočim ovce samo $\frac{1}{3}$. Če je večja množina zdravju škodljiva, ne morem reči.

Sol naj se daje živini redno vsak dan. Sol se izpremeni v želodec v solno kislino, ki razkroja hrano in pospešuje prebavo. Nekateri dajejo sol vsakih 8 ali 14 dni. To je slabo. Kaj bi rekli, če bi nam dajali vsak dan neslano jed, koncem tedna pa bi vrgli v skledo kar pest soli! Čim slabša je krma, tem več soli potrebuje žival. Srednje govedo potrebuje 15–30 gramov, prašič 4–8 gr, konj 7–15 gr na dan. Za vsako glavo govedi je treba torej na mesec okoli $\frac{1}{4}$ kg soli. Živinsko sol je potresti med rezanico, seno ali otrobe, pa tudi kar v jasli, da jo žival liže. Najboljše je, če se meša sol sproti med krmo.

Gospodarska vrednost raznih živali. Zanimive so številke, v katerih je izražena korist, ki jo Pimajo kmetje od nekaterih živali. Mnogoletna opazovanja kažejo, da stoji v tem oziru na prvem mestu netopir, ki napravi na leto 150 K koristi. Za njim pride lastovka s 100 K, postolka ter velika in mala uharica z 80 K, jež in sova s 60 K. Miši podobna rovkva napravi koristi za 50 K na leto, zeleni kušar 45 K, sinica 40 K, pastirčica 35 K, taščica pa 20 K. S tem pa seveda niso še navedeni v živalstvu vsi dobrotniki kmetijstva. Vrednost koristi je označena v denarni vrednosti pred vojno.

Koliko časa vali perutnina? Koklja vali 19 do 24 dni, pura od 26 do 29 dni, gos od 28 do 33 dni, raca od 28 do 32 dni, golob pa od 17 do 19 dni.

Vpliv mokrega ovoja na sirovo maslo. V Belgiji je napravil neki poljedelski zavod več poskusov, da bi dognal, koliko časa se ohrani sirovo maslo nespremenjeno, če je zavito ali v suh ali pa moker pergament. Najprej sta oba kosa sirovega masla ostala nespremenjena 6 dni; potem pa je pričel dobivati oni kos, ki je bil zavrt v moker papir, nek neprijeten duh. V suh papir zavito maslo je šele 8 dni pozneje dobilo isti duh.

Napredek bolgarskega glavnega mesta. Pred 35 leti je štela Sofija le 11.000 prebivalcev in je bila umazano turško mestoce z majhnimi, ozkimi in izkrivljenimi ulicami. Leta 1912 je štelo mesto že 122.000 prebivalcev. Med svetovno vojno je število prebivalstva, zlasti po beguncih, tako naraslo, da šteje danes bolgarska prestolnica okoli 200.000 duš. Od leta do leta postaja lice mesta modernejše. Krase ga lepe stavbe, vrtovi, tlakovane ceste, električna razsvetljava in cestne železnice. Tudi druga bolgarska mesta so se menda zelo povzdignila.

Francoska in italijanska žetev. Francoski listi poročajo: Dasi ni žetev končana, vendar se ceni da je za 20% bolje izpadla, kakor lansko leto. Obratno pa poročajo italijanski listi, da je v Italiji mnogo slabša žetev kakor prošlo leto.

Tovarna, ki razdeli 50 milijonov kron svojim delavcem. Neka ameriška največja tvrdka avtomobilov je sklenila dovoliti svojim nastavljenecem in delavcem doslej nezasišano udeležbo pri dobičku, da s tem uduši vsako nezadovoljnost in se zavaruje za bodočnost proti vsaki stavki. Od čistega letnega dobička naj bi odpadlo 50 milijonov kron delavcem. Tovarna dela nepretrgano 24 ur na dan. Delavstvo je razdeljeno v tri oddelke, katerih vsak dela po 8 ur. Najmanjše plačilo, tudi za najmlajšega vajenca je 30 kron na dan. Predno odpuste kakoga delavca, ki je zbudil nejevoljo svojih neposrednih predstojnikov, mu dajo priložnost, da pokaže svojo spretnost v vseh drugih oddelkih. Samo popolnoma neporabne in nepošteno ljudi morajo odsloviti. Tovarna razpolaga s kapitalom 8 milijonov; dobiček zadnjega leta je znašal 140 milijonov; od tega so dobili delavci 50 milijonov.

Produkcija bakra v Ameriki. Iz Newjorka poročajo, da znaša produkcija bakra v juliju tekočega leta v Združenih državah 167 milijonov funtov.

Zaplenitev ameriške bombaževine. Angleška vlada je zaplenila vso egiptovsko bombaževino in se izvozna dovoljenja zaenkrat sploh ne bodo več izdajala.

Argentinski izvozi. Iz Buenos-Airesa poročajo: Zavezniki (Anglija, Francija in Italija) so sklenili svoj čas z Argentinijo dogovor, da odpošlje pred oktobrom 1918. najmanj dva in pol milijona ton žita. Argentinija odpošilja žito, držeč se dogovora, dokler ne bo poslana vsa dogovorjena množina.

Amerikanski predujmi. Glasom poročil so dosegla posojila zakladnega urada Združenih držav svojim zaveznikom 1.338.048.000 funtov šterlingov.

Dok je podjarmljen i rastrgan prama nama Hrvatima veliki narod poljski; dok je neslobodan i rasteven najnaobrazeniji i najbogatiši češki — dotle se ni mi Hrvati ni sami, ni zajedno s Srbima, a niti zajedno sa Slovencima i Srbima ne možemo ujediniti i osloboditi.

Stjepan Radić.

Ob Soči.

V Mirnu pri Gorici so otvorili novi most čez Vipavo. Stari most so bile razbile granate. V občini je od 308 hiš popolnoma porušenih 204, močno poškodovanih 95, takih, ki se dajo deloma popraviti, je devet. Rupa, ki spada pod Miren, je kup kamenja.

Granata v obliki sardine. Poročajo nam z Nabrežine: 17letna Bernarda Kojnec je dobila v dar »škattijo« sardin. Ko so jo hoteli odpreti, je eksplodirala in smrtno poškodovala dekle. Bila je ročna granata. Bernarda je umrla v tržaški bolnišnici.

Uradniki, državni, deželni in občinski v Gorici, so imeli zopet zborovanje, na katerem se jim je sporočilo, da je izvoz goriških pridelkov prepovedan. Izvolili so deputacijo, ki je šla s sprejeto spomenico na Dunaj k ministrstvu. Zanimivo je bilo, kako je pokazal prosluli postajenačelnik Wieser svojo ljubezen do nižjih državnih nastavljenecov, katere je hotel izključiti iz aprovizacijske akcije. Seveda bi bil s tem zadel mnogo Slovencev. In Slovencem nagajati in škodovati, to je bila in je glavna naloga Wieserjeva v Gorici.

Kako na Krasu? Revščina narašča. Vsega nam manjka: živil, živine, orodja, pohištva, obleke, perila, obutev itd. Nekateri pravi, da so si ljudje naredili obilo denarja, tako da bi si z lahkoto popravilo vse, kar je porušeno. Nič ne mislijo oni, ki tako govorijo. Kje pa se dobijo naše najpotrebnejše reči? Povejte nam? In kaj je dandanašnji par tisoč kron? Ako dobiš po dolgem iskanju prašička, kozo ali kravo, je treba šteti in šteti, tako je vse drago. Tako je, da večji del prebivalstva ne more že skoro več plačevati, grozijo že nove obremenitve s posojili. O kaki pomoči v pravem pomenu ni sledu.

Gabrovica in Libušnje. Glede na veliko opustošenje v občinah Gabrovica

(sežanski politični okraj) in Libušnje (tolminski politični okraj) se ti dve občini izločata iz skupine A in uvrščata v skupino B. Begunci iz teh dveh občin torej niso obvezani, vrniti se, ker je pač doma tako, da ni bivališča ne za vse ne za majhen del občanov.

Naknadna begunska podpora do zneska 500 kron za osebo se končno izplačuje. Samo počasi gre izplačevanje izpod rok.

Ako pravimo, da moramo rešiti Avstrijo, ne sme nihče misliti, da so Slovani še tako nezreli v svojem političnem prepričanju, da bi mislili, da imajo eno edino od Boga jim dano dolžnost: rešiti staro stavbo avstrijskega cesarstva, ki je nastala vsled raznih slučajev. Vsak narod mora imeti po božjem zakonu prvi obzir sam nase in na svojo bodočnost. Ako pravim torej, da smo Slovani hoteli rešiti Avstrijo, se razume samo po sebi, da smo v tej rešitvi videli svojo lastno korist in svojo svobodo. Ko je vlada videla svojo edino nado v nas, je nam obetala svojo ljubezen in skrb, kar smo vzeli na znanje. Za vse svoje žrtve pričakujemo sedaj od vlade vsaj pravičnosti in enakopravnosti z drugimi narodi, z Madžari, Nemci in Italijani, proti katerim smo morali mi Avstrijo braniti.

K. Havliček, 1850.

Raznoterosti.

* **Dunajski župan in češki otroci.** Na dunajskem kolodvoru so čakali češki otroci, da odpotujejo na Češko. Prišel je slučajno na kolodvor dunajski župan dr. Weisskirchner, da se odpelje. Ko vidi otroke, vpraša, kam poidejo vsi ti otroci. Učitelj, ki jih je spremljal, je odgovoril: Na Češko. Kako to? je vprašal župan, ki mu je bilo znano, da gredo dunajski otroci na Ogrsko. To so češki otroci, je odgovoril učitelj. Tako? Koliko pa jih imate že na kmetih? je vprašal župan. Okoli 1200. Ni mogoče, odvrne župan Weisskirchner. Niti mi jih nimamo toliko na kmetih do slej. In župan Weisskirchner je zmajal z glavo in odšel v svoj rezervirani vagon.

* **Madžarski kanonik Ivančan proti gladi bosanskim otrokom.** V Zagrebu je šel k kanoniku Ivančanu prof. Tandarić prosit darov za gladne bosanske otroke. Madžaron Ivančan pa ne le da ni nič dal, marveč je grdo nahrulil profesorja Tandarića, mu pokazal vrata in ko je Tandarić odšel, jih je zaloputnil za njim. Kristus je učil: Pustite male k meni! ...

* **Zadnje leto vojne.** Organ francoskega ministrskega predsednika Clemenceaua »Homme Libre« piše: Peto vojno leto bo pod kakršnokoli okolnostmi zadnje vojno leto in prinese zaveznikom zmago. Jesenski dogodki tekočega leta bodo skrajšali vojno.

* **Nočni napad.** Dne 20. avgusta ponoči je napadlo deset oboroženih mož tovorni vlak, ki je vozil z Dunaja, pretilo s samokresi spremstvu vlaka, vlomilo v par vagonov in odneslo veliko množino zabojev sladkorja. Medtem pa je prišla straža. Roparji so hoteli ubežati, kar se je pa le štirim posrečilo. Šest so jih prijeli. Čudni časi.

* **Pivo in vino ali čaj in kava.** Nemški zdravniki trdijo, da povzroča zauživanje čaja in kave mnogo več bolezni, kakor pa zmerno zauživanje vina in piva. Čaj in kava ne vplivata samo na druge ude, ampak zelo mnogo tudi na želodec. Ako bo vojna še dolgo trajala, bodo učenjaki še dokazali, da je trava boljše kot solata ter prst bolj zdrava kot moka in meso.

* **Okna iz bombaževine.** Da zboljšajo zračne in toplotne razmere v mnogo rabljenih prostorih, so pričeli v Ameriki znova uporabljati bombaževino namesto stekla v oknih. Ta »okna iz bombaževine« skrbijo za stalno in enakomerno svež zrak, a obenem preprečujejo prepih. Kot so dokazali poskusi, zadostujejo tudi glede svetlobe. V prostorih s bombaževinastimi okni je bilo za 30 odstotkov manj prahu, kakor v onih s steklenimi. Istotako je bilo možno obdržati v sobah toploto tudi ob hudem mrazu.

* **Zadnje besede pred smrtjo.** Vsak gimnazijski učenec ve, da je Julij Cezar, ko se je zgrudil pod bodali zarotnikov in spoznal med njimi svojega prijatelja, vzkliknil: »Ti tudi, Brutus?« Povračujoča pravica svetovne zgodovine je ukrenila, da je ta poginil, premagan v bitki, v vzklikom: »Krepot je le zvok in dim«. Dosti manj žalostno je smatral smrt cesar Avgust, ki je zatislil oči s pripombo: »Ploskajte in veselite se!« Francoski pisatelj Rabelé je umirajoč mrmral: »Kome-dija je končana«. Cesar Tiberij se je poslovil od tega sveta z besedami: »Mislim, da sem postal bog«. Ko je angleški kancler Tomaž Morus čakal rabljevega udarca, je potisnil brado na stran, češ: »Ta ni užalila kralja«. Ob času francoske revolucije so peljali Vignerona in Dantona k smrti. Prvi je hotel poljubiti Dantona v slovo, a ta ga je zavrnil: »Pusti! Najini glavi prideta itak v eno vre-

šo. Ko je kraljica Marija Antonieta stopila slučajno na nogo, se je obrnila k njemu: »Oprostite, nisem storila nalašč«. — Ko je veliki naravoslovec Buffon umiral, je rekel onim, ki so jokali krog njega: »Prosim, ne raztresite me, da morem opazovati, kako gredo trenutki«. Maršal Moric Saški je dejal: »Sanjal sem lep sen«. Gospa Dubarry, ljubica Ludovika XV., se je silno bala umreti in je še na morišču prosila rablja: »Samo en trenutek še, gospod rablje!«. Angleški pisatelj Byron pa je menil: »Pustite me! Hočem spati!«

* **Dobro naložen zlatnik.** V ateljeju nekega slavnega francoskega slikarja je našel mladi pisatelj Marr berača, ki ga je slikar slikal. Bil je v čudnem razpoloženju, da je dal beraču svoj zadnji zlat. Čez par let je Marx postal slaven pisatelj. Nekega dne dobi 10.000 frankov in pismo znanega milijonarja Rothschilda, kjer ga ta spominja, da je bil tisti berač on sam in da si je privoščil šalo, naložiti njegovih 10 frankov, ki mu jih je takrat podaril v neko kupčijo. Obnesla se je dobro in zato mu dostavlja njegov dobiček.

* **Dar nemškega cesarja za bolgarske vajence v Nemčiji.** Nemški cesar je izročil komiteju za izveščanje bolgarskih vajencev v roke predsedniku bolgarskega generalnega konzula Mandelbaum iz najvišjega dispozičijskega fonda 50.000 mark za pospeševanje izveščanja mladih Bolgarov v nemških tehničnih zavodih in pri nemških rokodelskih mojstrih. — Vsestransko delajo Nemci za širjenje svojega vpliva na Bolgarskem.

* **Rabljeva vrv.** Pred kratkim so obesili v Gradcu drvarja Rannerja, ki je bil umoril na planinah neko dunajsko kontoristino. Rablje je navadno vrgel vrv, s katero je obesil zločinca, proč in ljudje so se stegli za njo, kajti na to vrv je vezanih polno vraž. V Gradcu pa je rablje Lang vrv lepo spravil, češ, da v sedanjih časih druge tako trdne vrvi ne dobi in bi z nadomestkom ne mogel vršiti svojega posla.

* **Človeško življenje v statistiki.** Neki ameriški statistik je sestavil številni pregled, v katerem se zrcali takorekoč celo človeško življenje. Ta mož je zračunal, da v Ameriki pokopljejo vsakih 7 minut enega mrtveca, da se pa vsaki 2 minuti rodi en človek. Vsakih 8 ur je poskušal zločin in vsakih 12 ur se zgodi umor, toda vsake 3 minute zgrabi že osumljenca ameriška policija. Vsakih 12 ur se izvede ena ločitev zakona, a nasprotno je vsakih 25 minut poroka. Torej kažejo številke, da so poroke in rojstva močnejša, kakor ločitve in umiranje.

* **Ljubitelji psov v prejšnjih časih.** Ludvik XIV. je krasil svojega najljubšega psa z verižicami iz čistega zlata s dijamanti okrašen in Vailant, pes kralja Ludvika XIII. je delil posteljo s svojim gospodarjem. Saint - Simon poroča, da je imel vojvoda Vendoruski celo tropo psov v postelji. Ljubica Henrika IV. ni mogla zbrana biti pri maši, če ni imela svojega psa in opice pri sebi. Ivana d' Albert je dovolila svojemu psu visoko čast, da je imel požreti vsa pisma, ki jih je pisal španski kralj. Seveda ne pove zgodovina, če je bila najljubša jed tistega psa papir ali če je papir dišal po klobasah. Pes Karla IX. se je običajno sprehal po mizi, kadar je njegov gospod obedoval in pes Marije Medicejske je užival dvomljivo ugodnost, da je imel pri jedi svoje mesto neposredno poleg pečenke.

* **Podvodno razsvetljavo** rabi že nekaj časa policija v Chicagu v Ameriki, da najde lažje utopljence in izgubljene stvari. Zato uporabljajo priprosto električno svetilko, ki jo spuste z motorne čolna v vodo. Svetilka je tako močna, da razsvetli daleč na okoli tudi 8-9 m globok prostor pod vodo. V čolnu so pa pripravljene vse priprave za morebitno oživiljenje utopjenca takoj na mestu.

* **Kaj se zgodi s peresi?** Neki angleški naravoslovec je pričel poizvedovati, kam pridejo vsa ta peresa, ki jih porabijo šole, uradi in dr. Zdi se, kakor bi izginila za vedno, pa vendar vemo, da so napravljena iz tvarine, ki jim jamči dolgo življenje. Da dožene to skrivnost, je dotični naravoslovec zakopal v svojem vrtu približno 100 peres v zemljo, skupno s precejšnjim številom raznih igel. Ko jih je potem čez nekaj časa pogledal, je videl, da se peresa kakor igle zelo hitro spremenijo v rjo, ki jo potem veter razveja. V 15 mesecih je izjedla rja iz lesenih peresnikov peresa, dočim je ostal les skoro nedotaknjen. Igle so vztrajale nekoliko dlje, pa so tudi čez 18 mesecev popolnoma izginile. Šivanke rabijo 2 leti in pol, da razpadejo, dočim navadne vlasnice zginejo že v 5 mesecih.

* **Hromi — planinci.** V bavarskih listih beremo: V planinskem muzeju v Monakovem je mala razstava, ki kaže, kako se morejo razni hromci, ki nosijo mesto v vojni izgubljenih udov proteze, posluževati teh tako spretno, da so napravili že več izletov v gore. Predvsem je znan neki gorski vodnik, ki je bil v Galiciji tako hudo ranjen, da so mu odrezali nogo. Ko je prišel s protezo domov, se je učil v hoji in zdaj opravlja že zopet svoj prejšnji posel. Hodi do dvanaest ur visoko v gore in prenaša zraven do 40 kilogramov na ramah. Dasi nima noge, mu je tako vendar dosti olajšano življenje.

* **O mačji ljubezni.** Pri živalih pač ne traja vez med starši in otroci dlje kakor roja in vzgoja.

Komaj je mlad pes ali mačka zmožna sama si poiskati hrano, se že odtuji staršem in ne pozna več svoje matere. Posebno pri mačkah nastopi to odtujenje zelo zgodaj. Mačka, ki se v drugič oplemeni, zanemarija svoje prve mladiče, dasi bi se triletna mačica še rade igrale z njo. Zanimivo pa je, da časih, zlasti v sili in potrebi, ta ljubezen nenadoma zopet oživi. Na Nemškem so opazovali ta - le slučaj: Mačka, ki se je čutila mater, je zelo zanemarjala svojega sina. Nekega dne je zaredila pet mladičev. Ker pa je imel gospodar že preveč mačk, je sklenil novi zarod pomoriti. V pokriti posodi z vodo so izdihnile živalice svoje mlado življenje. Seveda je bila stara mačka zelo potrta in je neprestano iskala svojih mladičev okrog. Na teh svojih potih pa je srečala svojega starega mladiča in nenadoma ga obsuje z vso svojo materinsko ljubeznijo; ponujala mu je hrano, ki jo je pripravilo njeno telo za mladiče. Mladi maček sprva ni ničesar razumel in se je hotel z materjo samo igrati, toda čez ne dolgo časa se je stisnil k maternim prsim. In od takrat je pričela zopet rediti svojega odraslega mladiča in se igrati z njim v obnovljeni ljubezni.

* **Škoda, da nismo Indijanci in Zamorci!** Nekaj zelo zanimivega je, da jedo ponekod ljudje zemljo. V Boliviji n. pr. kopljejo n. pr. belo ilovico, ki jo domačini jedo svežo ali pa prodajajo iz nje napravljene kolače in drugo »pecivo«. Indijanski prebivalci kuhajo iz nje omako, ki jo jedo s pečenim krompirjem. Drugi indijanski rodovi čutijo več dobrot v rumeni ilovici, ki jo doma pečejo na ognju toliko časa, da postane rdeča. Pomočena v vodo velja za izborno prikuho. Sudanski zamorci izkopavajo na bregovih rek blato, ki je potem žvečijo. Čim globlje kopljejo, tem boljše je blato, tako trdijo namreč sami. V pekarnah na otoku Javi se dobi vedno majhne štirioglate potičice iz rdeče ilovice. Vendar pa ne jedo zemlje samo divjaki. V Evropi, na Finskem imajo ljudje navado, dajati v kruh fino zmlet ilovico. Na severnem Švedskem pojedo vsako leto obilo ilovnatga prahu, ki ga imenujejo krušna moka. V Uralu na Ruskem mešajo mavec v kruh in ga imenujejo skalna moka. V nekkih jamah, kjer kopljejo pesek, mažejo delavci na kruh fino ilovico, ki ji pravijo skalnato surovo maslo. — Da bi uživanje zemlje škodovalo, dosedaj v teh deželah še ni bilo čuti. Nekateri zdravniki celo trdijo, da je mnogo koristnejše jesti zemljo, kot čikati tobak. — Ako dobi današnje »Domovino« v roke naš minister za prehrano, bomo prav kmalu tudi mi dobili kruh iz ilovice in blata. Otrobi in žaganje bodo letos za naše mestne želodce že prefini. Blato bi bilo tudi zato dobro za kruh, ker bi potem ne bilo strahu, da bi ga pri nas zmanjkalo.

* **Podzemna kavarna.** V velikih železnih rudokopih Grängesberg na Švedskem so napravili 150 m globoko pod zemljo kavarno in jedilnico, da morejo rudarji popolnoma izrabiti opoldanski počitek. 14 m dolgi in 5 m široki prostor leži za vse rove enako pripravo. Razsvetljavo oskrbuje 300 električnih svetilk. Kurjava je istotako električna.

* **Smrt kozškega vodje, generala Miščenko.** Ruski listi javljajo, da je general Pavel Miščenko izvršil samomor. Generala so aretirali rdeči gardisti v Kavkazu ter se je zato ustrlil, dasi se ne vé, če ga niso rdeči gardisti sami ubili. General Miščenko je bil najbolj poznati kozški vodja ruske armade in je bil slaven vsled svojih konjeničnih činov v rusko - japonski vojni.

* **Ukradena blagajna.** Iz Moskve poročajo, da je bilo iz blagajne socijalnih revolucionarjev levice ukradeno 1 milijon in pol. Tat je ušel z denarjem v Ukrajino.

* **Izkopano mesto.** Najnovejše izkopine v Italiji so odkrile novo mesto Altino, ki je bilo pred 1400 leti rimska naselbina. Mesto leži na križišču dveh zvez z Rimom in Ilirijo in je bilo pred vpadom Hunov cvetoče mesto. Ker takrat še ni bilo Benetk, je bilo mesto Altino najvažnejše gospodarska in vojaška točka, kar jih je imel Rim ob Jadranskem morju, tu so zbirali legije, predno so odšle v Dalmacijo ali Romunijo.

* **D' Annunzijska domišljavost.** Iz Milana poročajo, da je hotelo mesto Rim povodom d' Annunzijskega leta na Dunaj, napraviti veliko slavje. Pesnik je opravičil svojo odsotnost pri slavnosti s sledečimi vrsticami: »V Rim ne morem priti. Sedaj imam preveč opravka s svojim letalskim brodom. Tri tone bomb vreči na sovražnika je več vredno, kakor kopa govorov.«

* **Dar mesta Pariza — maršalu Fochu.** Mesto Pariz podari maršalu Fochu (ki je vodil zadnje ofenzive proti Nemcem) častno sabljo.

* **Ameriške vesti o Amerikancih.** Angleški list »Times« javlja iz New Yorka, da je ameriška vlada zagotovila svojim zaveznikom, da pošlje do zime vsak mesec ¼ milijona vojakov. Torej bo do konca leta 1918, nekaj čez dva milijona ameriških vojakov na Francoskem. To število pa se zviša za veliko ofenzivo v letu 1919, na tri milijone. Nadalje je izjavila Amerika, da če bo potreba, pošlje tudi 5 milijonov vojakov. — Čikaški milijonar Neyes je daroval tamošnjemu

vseučilišču 2.500.000 dolarjev, da se dajo ameriški vojak in mornarji ter njihovi nasledniki po vojni izobraziti. Zaklad se ima porabiti predvsem za trajni pouk o ameriški zgodovini in za poučevanje o državljskih dolžnostih.

* **Povodenj na Kitajskem.** Reka Kanton je prestopila bregove. 5000 oseb je brez strehe in 250.000 oseb je nemogoče zadostno prehranjevati. Začasno pomaga ameriški Rdeči križ.

Odgovorni urednik: Emil Vočob.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcijski »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročilna za tekoče leto 12 K. za pol 6 K.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravnništvo:

Sodna ulica št. 6, pritličje, desno.

Inserati po dogovoru.

Mali oglasi.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah. Besede z debelimi črkami stanejo 30 vinarjev.

Kupujte le domač izdelek, to je: **Emona** priznana najboljši pralni prašek. Dobiva se v vseh prodajalnah.

Na prodaj je na Koroškem v industrijskem kraju več hiš, izmed katerih bi bile dve primerni za **trgovino**. Kupci dobe pojasnila pri uredništvu »Domovine« v Ljubljani.

Vse letnike **Ljubljanskega in Dunajskega Zvona** ter **Jurčičeve zbrane spise** III., IV., IX. in XI. zvezek ali pa vse skupaj kupi Tiskovna zadruga v Ljubljani, Gledališka ulica št. 6.

Kupi se obširna kmetija ležeča v Gornjegrajskem okraju na Štajerskem, ali pa v slovenskem delu Koroške, četudi v hribih. Ponudbe na naslov: **Oroslav Kušec, Rogaska Slatina, Spod. Štajersko.**

Iščem službe najraje kot oskrbnik na večjem posestvu v jugoslovanskih deželah. Imam potrebno teoretično predizobrazbo in od leta 1893 uspešno prakso v različnih kmetijskih panogah. Ponudbe na naslov: **Oroslav Kušec, Rogaska Slatina, Spod. Štajersko.**

Izgubljeno. Izgubil se je na poti iz Šoštanjja proti Velenju, in sicer ob železniški progi telovnik. Pošten najditelj dobi ob povračilu lepo nagrado. — Vrniti ga je gosp. Josip Polanc, Lilijski grič, p. Velenju.

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rjavovo itd.) starih ponošenih, obledelih in včasih že zavrženih oblek je uporabno **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip šte. 4.

Pravkar izšlo!

Pravkar izšlo!

DR. ALOJZ. ZALOKAR:

„O LJUDSKEM ZDRAVJU“.

Cena 3-60 K, s poštnino vred 4 K. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6. — »Zalokarjeva brošura je namenjena vsakomur, ki mu je na srcu sreča in bodočnost Jugoslavije. (Slov. Narod.)« Opisana je tako, da jo bereš, bereš in zopet bereš in razmišljaš... (Jugoslovan).

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Delniška glavnica . K 10,000.000.—

Rezervni fond . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne
loterije.

Rudninsko vodo

vseh vrst, sveže polnitve oddaja
glavna zaloga rudninskih vod

A. ŠARABON v Ljubljani.

Na zahtevo se pošlje cenik.

Kupujem

les za jame od 12 cm naprej na mt, mehak
okregel les, smrekovo lubje in čreslo, lansko
in letošnje, kostanjev in hrastov les, od 10 cm
naprej. Prosim ponudbe s skrajnimi cenami, mno-
žino in navedbo roka za oddajo

Vinko Vabič, Zalec 8.
Spodnje Stajersko.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljana lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermouth**

po ugodnih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrirana zadruga z neomejeno zavazo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.